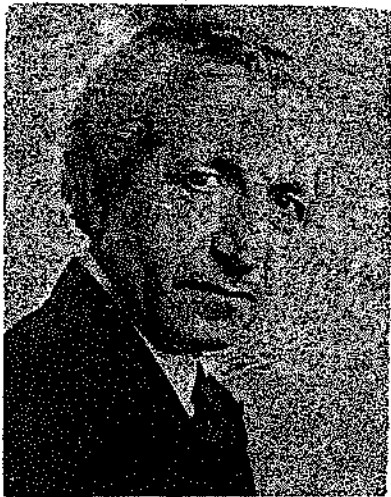

ՆԿԱՐԻՉ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ)

Յովհաննէս Չիլինկիրեան
(Դարբինեան)

Յովհաննէս Չիլինկիրեան (Դարբինեան), ծնած է Կիւրիին Չախձոր թաղը 1908: Իր բոլոր տարեկիցներուն նման ապրած եւ ճանչցած է տարագրութեան դժնշակ տարիները աքսորի ճամբաներուն վրայ, ապա սրբանոցներու մէջ: 1918ի զինուորացուարէն, քանի մը տարի ետք, համաժամատարար խաղաղ շրջանին, երբ հայերը սկսած էին վերակազմաւորուիլ եւ չունչ առնել պահ մը, Յովհաննէս Չիլինկիրեան սկսած է յաճախել Հալէպի Հայկազեան Վարժարանը:

«Մանկութիւն չունեցող» արուեստագէտներէն մէկն է ան: Նկարչական արուեստին սէրն ու նուիրումը սկսած է

զինք հրգեհել կանուխէն, նկարչութիւնը իր մօտ դարձած է, հետապնդում, աշխատանք, հողեկան ապրում, ստեղծագործ թափ:

Պէյրութի մէջ իր արժանիքներն ու արուեստը զնահատողներէն առաջինը եղած է խալակիան դպրոցէն հայազգի գեղանկարիչ Ժան Մխաբ: Անկէ ետք աշակերտած է նաեւ Փրանսացի համալսարանի նկարիչ Ժորժ Գլոտ տը Միշլըիէ, դասընկեր ունենալով իրեն տարեկից եւ հայրենակից՝ Յարութիւն Կալինց տաղանդաւոր նկարիչը, որուն հետ կապուած է անկեղծ բարեկամութեամբ մը:

Առանց փողի ու թմբուկի, ունենալով իր բարոյական հասկացողութիւնները կեանքի եւ մարդոց հանդէպ, Յովհաննէս Չիլինկիրեան, իր վրձինին եւ վաւերական կարողութիւններուն վստահելով միայն, ստեղծած է գեղեցիկ, հաճախի գոյներու համանուագ մը կարծես, իր երկերու ամբողջութեանը մէջ: Կեանքն ու բնութիւնը իր հողեկան ապրումներուն եւ ընկալումներուն ընդմէջէն, կը կաղմեն էական մթնոլորտը իր մարդկային որոնումներուն եւ սկզբունքին:

Դարբինեան(1) ստորագրած իր բոլոր ստեղծագործութիւնները այսօր

1. Չիլինկիրեանը թարգմանելով վերածած է հայերէսի:

մաս կը կազմեն արուեստի քննադատներու եւ նկարչութեան սիրահարներու հաւաքածոներուն, ինչպէս նաեւ դրաւած են պատուարժան տեղ մը Լիբանանի Պետական եւ այլ կարեւոր թանգարաններու մէջ: Կրթական Նախարարութիւնը իր դործերէն դնած է Ծ իւզաներկ եւ ջրաներկ կտաւներ: Վենետիկի եւ Վիեննայի Միջինարեան Միարանութիւնները իրենց հաւաքածոներուն մէջ ունին իրմէ երկուքական երկեր: Իր դործերէն բազմաթիւ օրինակներ տարուած են նաեւ Ամերիկա:

Իր անձնական առաջին մեծ ցուցահանդէսը տուած է 1955ին, Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի սրահին մէջ, արժանանալով բացառիկ դնահատանքի: 1959ին հրաւիրուած է Չառլէ, Մեծ Պանդոկի սրահներուն մէջ ներկայացընելու իր արուեստին դրոշմը կրող Հին ու նոր ստեղծագործութիւնները: 1962ին կազմակերպած է ուրիշ ցուցահանդէս մը՝ Կալերի Բիզալի ընդարձակ սրահին մէջ: Այնուհետեւ մասնակցած է այլ եւ այլ ցուցահանդէսներու, առանց յայտարարութեան եւ ազմուկի:

Եւ իրապէս, լուռ, համեստ, եւ փառքէն ու դովեստէն միշտ խոյս տուող գեղանկարիչը եղած է Յովհաննէս Զիլինկիրեան: 1954-էն ի վեր անդամ է Լիբանանի Արուեստագէտներու Միութեան, զոր կը հովանաւորէ Լիբանանի Կառաւարութիւնը, Կրթական Նախարարութեան միջոցաւ: Զիլինկիրեան իր ըստեղծագործութիւններով մասնակցած է Լիբանանի Արուեստադէտներու Միութեան կազմակերպած զարնանային բոլոր ցուցահանդէսներուն, սրոնք տեղի կ'ունենան յին առ հասարակ Պետական Թանգարանի, Իւնեսքօյի, Ազգային Երաժշտանոցի, Քարթիօն եւ Պրիսթօլ պանդոկներու եւ այլ մեծ հանրամտնօթ սրահներու մէջ:

Բազմիցս առիթ ստեղծուած է Պետական շքանշաններու արժանանալու,

Զափօն աջ՝ Յարութիւն Կալեմց, Յովհաննէս Զիլինկիրեան (Գաբրիէան), Կալեմցի եղբայրը

սակայն ինք միշտ խոյս տուած է անոնցմէ, որովհետեւ երբեք չէ փնտուած փառքն ու վերացումները, ինչպէս նաեւ մակերեսային շոյանքները :

Զիլինկիրեանի արժանիքներուն եւ արուստին նուիրուած վերլուծումներ, գնահատումի լայն էջեր տուած են տեղական թերթերն ու ամսագրերը, «Լ'Օրիան» եւ «Լը Սուար», անդամադրուած են ջերմ յօդուածներով, ինչպէս նաեւ «Նայիրի», «Ալիլուֆ» հայկական շարաթաթերթերն ու օրաթերթերը անխտիր : Արուեստադէտին կեանքն ու գործը գրուատող յօդուածներու հաւաքածոն գրկուած է Հայաստան :

Յովհաննէս Զիլինկիրեանի մօտ, ընկճուած արուեստագէտ-մարդու մը դպանութիւն նշմարելի է որոշապէս : Այդ՝ թերեւս տարագրութեան շրջանէն մնացած տառապանքի ծանրութիւնն է ցարդ հոգիին խորերը մխրճուած, վայրազ, անասնական արարքներու հետքերն են թերեւս յիշողութեան մէկ անկիւնը ծուարած, թերեւս ալ, հաւանօրէն, մարդկային արդի ընկերութեան անիշխանական եւ անսլափախանաբար միջավայրին դէմ իր դժգոհութեան պատճառներու ճնշումն է, որ դինք կը պահէ ինքն իր վրայ կծկուած :

— Չկայ գնահատումի իրական չափանիշ, արուեստի, արժանիքներու եւ կարողութեան ճշմարիտ ճանաչողութիւն, հայկական միջավայրի մէջ յատկապէս : Օտար երկնքի տակ մեծցեր են շատեր եւ համալխարհային համբուի հասեր : Ո՞ր արուեստագէտն ու մշակութի գործիչը իր տեղն է գտած սիւսուքի հայ միջավայրէն ներս, ո՞վ արժանացեր է իրաւ, անկեղծ վերաբերմունքի :

Ճիշդ է, եւ յատկանշական այս հաստատումը :

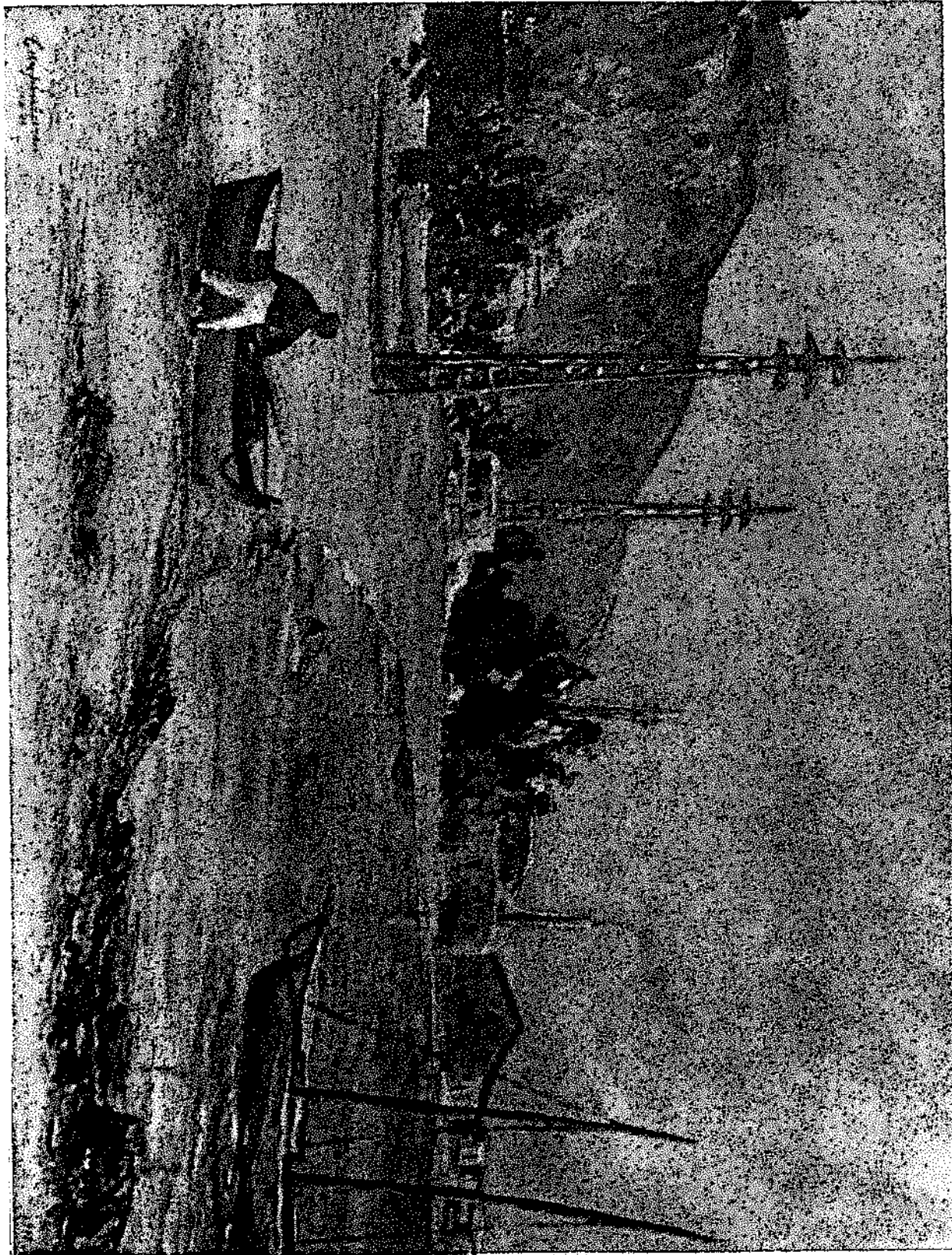
— Քանի մարդ կայ, որ կը հետաքրքրուի մեզմով, մեր կեանքով, մեր գործերով : Հայերս շատ ժլատ եւ սահմանափակ ենք այս ուղղութեամբ : Օտարներու քով մենք վարկ ունինք, կը գնահատուինք, կը գնեն եւ կը սիրեն մեր արուեստի գործերը, մեր միջավայրէն ներս կը գտնենք անտարբերութիւն եւ անորոշ դիբբօրուում : Ճիշդ է այս օրերուն ազմկարարներն են որ կ'ողտղեն հրտապարակը, կամ անոնք՝ որ կրթնած են ընկերութեան մը, մարդոց՝ որոնք իրենց պահանջներն ու տեսութիւնները կը պարտադրեն արուեստին եւ արուեստագէտին, շահագրիտական նպատակներէ մղուած : Անոնք, որոնք դուրս չեն ծուր ընկերութեան մը կամ կազմակերպութեան մը տրամադրութիւններուն առջեւ, կը մնան մեկուսացուած, անտեսուելու աստիճան : Մարդկային արդի ընկերութեան մէջ անհատականութիւն եւ սկզբունք ունեցող արուեստագէտը կը ջանայ իր աշխատանքով միայն աղբիլ, ասպակինելով միայն իր ստեղծագործական կիրքին եւ արժանապատուութեան :

Եւ Զիլինկիրեանի ինքն իր վրայ կծկումը, արդի ընկերութեան հանգչող ունեցած իր վերապահութենէն եւ դժգոհութենէն կու գայ : Պահելով իր անկախութիւնը, ճի՛շդ է, ան չի կրնար լայնալ աղբիլու համար, չունենար լայն հնարաւորութիւններ շարժելու, բայց իր արուեստով ու մարդու նկարագրով կ'անջատուի բազմաթիւ ազմկարարներէն եւ մակերեսային արուեստի ոչորտէն :

Արուեստի պատմութիւնն ու ճշմարիտ քննադատութիւնը, օր մը իր արժանի տեղը պիտի դնէ իւրաքանչիւր արժանիք, իւրաքանչիւր ստեղծագործութիւն : Յովհաննէս Զիլինկիրեան անկասկած եւ անպայման իր կարելոր տեղը պիտի դնէ, սիւսուքի հայ տաղանդաւոր նկարիչներու կարգին : Լիբանանի արուեստներու պատմութեան մէջ չինած է արդէն պատուարեր անկիւն մը :

ԽՄԲ .

4000' 3000' 2000' 1000' 0' 1000' 2000' 3000' 4000'

628-bis